

Plan van aanpak tegen pesten

Met deze brief presenteren wij u ons plan van aanpak tegen pesten. Het is uniek dat een staatssecretaris en de Kinderombudsman samen een plan aan de Tweede kamer opstellen en presenteren. Normaal gesproken signaleert de Kinderombudsman, regeert het kabinet en controleert de Kamer. De zelfdodingen van Tim Ribberink en Fleur Bloemen maakten op tragische wijze duidelijk dat er dringend aandacht nodig is voor pesten en sociale veiligheid op scholen. We voelen allemaal de morele plicht om te kijken naar onze bijdrage hieraan.

Dit plan is tot stand gekomen door intensieve samenwerking tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Kinderombudsman. Verder hebben wij met een groot aantal anderen gesproken. Kamerleden, leerlingen, ouders, leraren, schoolleiders, besturen en maatschappelijke organisaties hebben hun ideeën met ons gedeeld over manieren waarop wij een veilige school voor kinderen kunnen bereiken. Het resultaat van deze gesprekken vindt u in dit plan.

Met het plan geven we opvolging aan de schriftelijke vragen van Kamerleden Bergkamp (D66) en Smits (SP), en komen we de oproep van Kamerlid Beertema (PVV) om pesten beter aan te pakken tegemoet.¹ Daarnaast sluiten we aan bij de motie van het Kamerlid Ortega-Martijn (CU) en vragen van Kamerlid Rog (CDA) om in de lerarenopleiding meer aandacht te besteden aan oorzaken van pesten en het tegengaan van pestgedrag. Voorts heeft het Kamerlid Van der Burg (VVD) opgeroepen om bij de aanpak zoveel mogelijk aan te sluiten bij reeds bestaande structuren.² Tot slot voert het kabinet de aanbeveling voor een veilige school uit van het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties.³

Deze brief gaat alleen over de sociale veiligheid voor kinderen op school. Ook leraren en ander schoolpersoneel kunnen slachtoffer worden van agressief of intimiderend gedrag. Dit onwenselijke gedrag doet afbreuk aan het schoolklimaat en verdient eveneens structurele aandacht. In de jaarlijkse Veiligheidsbrief wordt u geïnformeerd over de activiteiten die in dat kader plaatsvinden. Hierbij wordt het programma Veilige Publieke Taak van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties betrokken.

1. Noodzaak tot een aanpak

De Nederlandse regering vindt dat alle kinderen recht hebben op een onbezorgde schooltijd, die in het teken staat van ontwikkelen, ontdekken en leren. Kinderen moeten veilig zijn, zodat ze in staat zijn om te leren en zich te ontwikkelen. Jongeren kunnen pas taal en rekenen leren in een omgeving waar goed met elkaar wordt omgegaan, waar ze leren elkaar te respecteren.

Probleem is dat een veilige school niet geregeld kan worden vanuit Den Haag. Bovendien is het niet realistisch om te denken dat we pesten volledig kunnen uitbannen. Dat ontslaat ons niet van de verantwoordelijkheid te doen wat in onze macht ligt om pesten zoveel mogelijk te voorkomen. We hebben allemaal de plicht om ervoor te zorgen dat kinderen en jongeren er niet alleen voor staan. Die plicht geldt voor ouders, medeleerlingen, leraren, schoolleiders, maatschappelijke organisaties, Kinderombudsman, Kamerleden en kabinet.

Dit plan van aanpak is bedoeld om daarbij te helpen. We kiezen voor een generieke aanpak van pesten, omdat we geloven dat als we maatregelen treffen die echt werken, deze een sociaal veilig schoolklimaat bevorderen waarin ieder kind zichzelf kan zijn en in veiligheid

¹ Vragenuurtje van 18 december 2013. Handelingen II 2012/13, nr. 36.

² Behandeling wetsvoorstel nr. 33 062 op 31 januari 2013. Handelingen II 2012/13, nr 47.

³ Committee on the rights of the child, Concluding Observations of the Committee on the Rights of the Child: The Kingdom of the Netherlands, CRC/C.NLD/CO/3, 30 January 2009.

kan leren. Dat betekent dat een generieke aanpak sensitief moet zijn voor bepaalde kwetsbare groepen, zoals jongeren met een beperking, met een specifieke culturele of religieuze achtergrond, of lhbt-jongeren (lesbische meisjes, homoseksuele jongens, biseksuelen en transgenders). Dit plan richt zich op het funderend onderwijs waar de pestaanpak deel moet uitmaken van het sociale veiligheidsbeleid.

2. Waarom pesten lastig te bestrijden is

We weten heel goed wat pesten is. Het gaat om een vorm van agressief gedrag, waarbij een betrekkelijk machteloze persoon wordt aangevallen, vernederd of buitengesloten door één of meerdere individuen. Pesten heeft drie kenmerken: het is intentioneel, vindt herhaaldelijk en over een langere periode plaats, en er is een machtsverschil tussen dader en slachtoffer. Pesten vindt plaats in groepen, er is niet altijd een duidelijk onderscheid te maken tussen de pester en de gepeste en deze rollen kunnen ook omdraaien. Pesten vindt online en offline plaats.

Minder duidelijk is hoe we pesten kunnen terugdringen. In de aanloop naar dit plan van aanpak spraken wij een groot aantal experts, ouders, leerlingen en andere betrokkenen over knelpunten die een effectieve aanpak van pesten in het onderwijs belemmeren. Hieronder volgen de belangrijkste knelpunten.

Er is onvoldoende zicht op pesten. OCW laat iedere twee jaar een veiligheidsmonitor op scholen in het primair en voortgezet onderwijs uitvoeren.⁴ Hierin worden de verschillende aspecten van antisociaal gedrag nauwkeurig onderscheiden en ook gemeten. De huidige monitor biedt echter geen goed inzicht in de problematiek van pesten. Op scholen is de monitoring van het sociale klimaat in de schoolklassen soms onder de maat.

Pesten blijft onder de radar. Pesten blijft vaak ongezien door medeleerlingen, ouders en leraren. Kinderen en jongeren die gepest worden zwijgen erover. Kinderen voelen zich niet veilig genoeg om erover te praten. Ze durven de juf of meester niet in te lichten, bang om gezien te worden als zielig of als een verklikker. Kinderen die pesten komen er ook niet voor uit en onderschatten de effecten van hun eigen gedrag.

Pesten is een taboe. Signalen over pesten worden soms weggeredeneerd en pesten wordt gezien als plagen. Erkennen dat er gepest wordt is lastig voor alle betrokkenen. Geen ouder wil dat zijn kind pest of wordt gepest. Niemand lijkt erbij gebaat te zijn open te zijn over pesten. Bestuurders, schoolleiders en leraren willen niet dat de school bekend staat als een school waarop gepest wordt. Daarom wordt niet altijd goed omgegaan met signalen.

Ouders en leerlingen weten soms niet waar ze terecht kunnen. Het is voor ouders en leerlingen vaak niet duidelijk waar zij terecht kunnen als er gepest wordt. De docent en de schoolleider zijn het eerste aanspreekpunt. Als vervolgstap is de weg naar het schoolbestuur niet altijd bekend. En wanneer een klacht niet leidt tot een oplossing hebben ouders het gevoel van het kastje naar de muur te worden gestuurd.

Leraren zijn niet altijd in staat effectief te signaleren en te handelen. Leraren vertellen dat ze niet altijd goed zicht op de groepsprocessen in de klas hebben. In het voortgezet onderwijs is het voor leraren ook moeilijk om grip op ongewenst gedrag te krijgen. Kinderen wisselen immers per vak van leraar, maar blijven vaak wel in dezelfde groep. Ook leraren in het primair onderwijs slagen er niet in alle gevallen in om onderling intimiderend gedrag te voorkomen, te signaleren of te stoppen.

⁴ Monitor sociale veiligheid in en rond scholen (Primair onderwijs 2010 – 2012, Voortgezet onderwijs 2006 – 2012), Tweede Kamer, 2012-2013, 29 240, nr. 50.

Er is een wildgroei aan anti-pestprogramma's. Er zijn ontzettend veel programma's en bureaus die zich richten op het tegengaan van pesten en het bevorderen van veiligheid op school. Niet alle methodes zijn echter effectief en sommige kunnen zelfs contraproductief werken. Scholen vinden zelf het wiel vaak opnieuw uit. In het voortgezet onderwijs lijkt nog geen beproefde aanpak voorhanden. Bovendien ontbreekt de systematische toepassing van programma's.

Beperkte rol van de inspectie. De Inspectie voor het Onderwijs (hierna inspectie) bekijkt of een school veiligheidsbeleid heeft. Hoe het met de feitelijke veiligheid staat, wordt echter onvoldoende onderzocht. De inspectie heeft weinig aangrijpingspunten om sociaal onveilige situaties op scholen in kaart te brengen en om scholen tot verbetering aan te zetten. In de schoolbezoeken die de inspectie aflegt, komt eventuele pestproblematiek maar zelden aan de oppervlakte. Ook blijken lang niet alle signalen over sociaal onwenselijk gedrag de inspectie bereiken.

Met dit plan van aanpak willen wij een passend antwoord bieden om deze knelpunten op te lossen. Bij de uitwerking van de oplossingsrichtingen bleek dat deze in drie categorieën uiteenvallen. We hebben er daarom voor gekozen om het plan op te bouwen langs deze drie lijnen: normstelling en bewustwording, toerusting en het formele kader. Uiteraard zijn wij ons ervan bewust dat het aanpakken van pesten mensenwerk blijft en dat niet ieder incident te voorkomen is, maar door een aantal scherpe acties valt er wat ons betreft veel vooruitgang te boeken. In de volgende paragraaf werken wij de verschillende acties uit.

3. Plan van aanpak

Ons plan heeft de volgende drie lijnen:

Normstelling en bewustwording. Het moet voor iedereen binnen en buiten het onderwijs heel duidelijk zijn dat het pesten door en van kinderen onacceptabel is. Deze norm zullen wij zelf uitdragen, maar ook van scholen en ouders verwachten wij dat ze hier actief hun rol vervullen.

Toerusting van ouders en leerlingen, leraren en scholen. Uit de knelpunten komt duidelijk naar voren dat de positie van ouders en leraren versterking behoeft daar waar het gaat om het aanpakken van pesten.

Formeel kader. De vrijblijvendheid om pesten aan te pakken verdwijnt en de inspectie krijgt meer mogelijkheden om toezicht uit te oefenen en te handhaven.

Uiteraard zet het kabinet het totale pakket aan lopende maatregelen tegen pesten voort. Een overzicht van daarvan vindt u in de bijlage. In deze brief leest u alleen over de nieuwe maatregelen.

I. Normstelling en bewustwording

Het is cruciaal dat het tegengaan van pesten een onderwerp wordt van ons allemaal. De erkenning dat er wordt gepest op scholen en dat het een gezamenlijke verantwoordelijkheid is om hier iets aan te doen, is een noodzakelijke eerste stap in de aanpak van pesten. Duidelijk moet zijn dat pesten onacceptabel is, in elke situatie. Als deze norm overtreden wordt, moet daar een reactie op volgen die duidelijk maakt dat intimiderend gedrag of gedrag dat anderen uitsluit niet getolereerd wordt.

Niet alleen de overheid stelt normen. Juist ook thuis en op school leren kinderen hoe ze met elkaar om moeten gaan en hoe met hen moet worden omgegaan. Ook leren ze sociale vaardigheden die de rest van hun leven van belang zijn.

Een goede school vervult haar vormende taak met de ouders of verzorgers. Daarom willen we bevorderen dat de school en ouders één lijn trekken en - samen met leerlingen - in gesprek gaan over wat ieder van elkaar kan verwachten. Door aan het begin van de schoolcarrière van een kind met elkaar afspraken te maken wordt veel onduidelijkheid

weggenomen, bijvoorbeeld over hoe de school omgaat met pesten. Er zijn dan heldere afspraken waar school en ouders elkaar aan kunnen houden.

De vorm van die afspraken is van ondergeschikt belang. Er zijn goede voorbeelden bekend van scholen en ouders die een schooloudercontract ondertekenen, maar ook andere effectieve vormen kunnen nuttig zijn. Ook is zinvol om met leerlingen afspraken te maken over hoe de omgangsvormen zijn, hoe conflicten worden opgelost en in welke gevallen de ouders worden ingeschakeld. De medezeggenschapsraad is het formele gremium om het anti-pestbeleid van de school te bespreken.

Het sluitstuk van de normstelling is het strafrecht. Pesten kent vele uitingsvormen en gradaties. Sommige uitingen zijn strafbaar, maar ook mishandeling, bedreiging en belaging zijn voorbeelden van strafbare feiten waarin het pesten vorm kan krijgen. Het is belangrijk dat aangifte wordt gedaan als er sprake is van een strafbaar feit. Ook de school kan maatregelen treffen tegen pesters. Een notoire pester kan worden geschorst of verwijderd of tijdelijk naar een Reboundvoorziening worden gestuurd. Wij leggen in dit plan de nadruk op het voorkomen van pesten en het bevorderen van een sociaal veilig schoolklimaat. Voorkomen is immers beter dan genezen en bovendien is de schuldvraag vaak moeilijk te beantwoorden. Pesten gebeurt vaak in groepen en is soms onderdeel van een ingewikkeld groepsproces.

Scholen en ouders trekken samen op

Het is cruciaal dat scholen en ouders samen optrekken. We sturen daarom alle scholen in het primair en voortgezet onderwijs een brief om het plan van aanpak van pesten verder onder hun aandacht te brengen. Hierin roepen we de scholen op om regelmatig met ouders te praten en om met hen samen te werken in het bestrijden van pesten, inclusief cyberpesten.

Blijvende aandacht voor pesten

De bijeenkomsten die wij hebben gehouden ten behoeve van dit plan van aanpak waren stuk voor stuk nuttig en behulpzaam voor alle betrokken partijen. Wij organiseren voor de zomer nog vier regionale bijeenkomsten met leden van de Tweede Kamer, scholen, ouders en leerlingen. Daar willen we het hebben over wat een ieder kan bijdragen aan de pestaanpak.

De bijeenkomsten zijn slechts een begin. Wij willen de aandacht voor pesten vasthouden, ook als de publiciteit geluwd is. We willen jaarlijks op een vast moment met basisscholen en middelbare scholen stilstaan bij pesten, waarschijnlijk aan het begin van het schooljaar. Dan vormen leerlingen immers groepen en is het een goed moment om op school aandacht te vragen voor omgangsvormen. Over de invulling en de planning hiervan gaan we in gesprek met scholen, belangenorganisaties en met de media. We kijken daarbij ook naar voorbeelden uit de landen om ons heen.

II. Toerusting

Bij toerusting gaat het vooral om het delen en ontwikkelen van kennis over pesten. In de verschillende gesprekken bleek dat ouders en leerlingen vaak niet wisten tot wie ze zich konden wenden als ze er met de school niet uitkwamen. Die situatie willen we verbeteren. Ook het signaal dat leraren pesten niet altijd waarnemen in de klas, en als ze het waarnemen niet weten wat ze moeten doen, vraagt om gerichte actie.

Verbetering klachtenregeling

Klachten over pesten moeten met hoge prioriteit worden behandeld. De effectiviteit van de klachtenregeling in het funderend onderwijs wordt op dit moment geëvalueerd. In het voorjaar informeert de staatssecretaris uw Kamer over de uitkomsten van de evaluatie. De voorlopige resultaten van de evaluatie laten zien dat de klachtenregeling over het algemeen redelijk functioneert. De meeste scholen hebben een klachtenregeling en een

klachtencommissie. Het gaat er echter vooral om wat scholen daarmee doen. Iedere klacht die niet goed behandeld wordt is er een teveel.

Meldingen bij de Kinderombudsman

Klachten over pesten op scholen moeten in het onderwijs zelf worden opgelost; leerlingen en ouders kunnen naar de leraar stappen, naar de schoolleider, een klacht indienen of de vertrouwensinspecteur⁵ inschakelen. Mochten er toch gevallen zijn waarin ouders of leerlingen zich niet geholpen voelen na het doorlopen van de bestaande klachtenprocedures, dan kunnen zij zich in laatste instantie wenden tot de Kinderombudsman. De Kinderombudsman kan vervolgens de verantwoordelijken aanspreken. Met de verbetering van de klachtenregeling en het meldpunt bij de Kinderombudsman maken we het systeem sluitend, zodat leerlingen en ouders goed geholpen worden.

Leraren beter toerusten, ook voor cyberpesten

Leraren spelen een cruciale rol in de aanpak van pesten. Om de leraren te ondersteunen en hen beter in staat te stellen pesten te voorkomen, te signaleren en aan te pakken gaat de staatssecretaris aanvullende bestuurlijke afspraken⁶ maken met de sectorraden voor po en vo over de bij- en nascholing voor zittende docenten. Ook voor aankomende leraren is het belangrijk dat zij leren hoe zij pesten kunnen voorkomen, signaleren en aanpakken.

Lerarenopleidingen en pabo's besteden in hun curriculum aandacht aan een veilige leeromgeving. Ze worden gevraagd hierbij extra aandacht te besteden aan pestgedrag. Om ze hierbij te ondersteunen zal de staatssecretaris een lesmodule 'omgaan met verschillen en pestgedrag' laten ontwikkelen voor de pabo's en de lerarenopleidingen. Daarnaast wordt een vergelijkbare module ontwikkeld en aan de beroepsgroep aangeboden voor de nascholing van zittende leraren. Zo worden leraren beter opgeleid en bijgeschoold om pesten te voorkomen, signaleren en aan te pakken.

De staatssecretaris start binnenkort een project om scholen en lerarenopleidingen beter samen te laten werken om zo jonge leraren beter te begeleiden. Hiervoor is in totaal € 20 miljoen beschikbaar. Binnen dit project wordt specifiek aandacht gegeven aan het verspreiden van kennis over de aanpak van pesten.

Voor de aanpak van cyberpesten door leraren is speciale aandacht. Nog niet alle scholen voelen zich hier verantwoordelijk voor. Leraren zijn zich minder bewust van de manieren waarop kinderen elkaar via *social media* pesten. Dit komt doordat leraren vaak minder vertrouwd zijn met het gebruik van *social media* dan hun leerlingen en cyberpesten niet direct zichtbaar is en ook buiten school plaatsvindt. De staatssecretaris zal scholen aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor het bestrijden van cyberpesten. Om hen daarbij te ondersteunen worden praktische handvatten om cyberpesten tegen te gaan onder de aandacht gebracht van scholen.

Pilots met anti-pestprogramma's uitbreiden

Het Actieprogramma Onderwijs Bewijs is een initiatief van de ministeries van OCW, Economische Zaken en Financiën en omvat een drietal projecten die gericht zijn op het tegengaan van pesten. Het gaat hier om programma's voor het primair onderwijs en een programma om slachtoffers van cyberpesten te ondersteunen in het voortgezet onderwijs. De eerste tussenresultaten van de pilots met een anti-pestprogramma in het primair onderwijs komen naar verwachting in juni van dit jaar beschikbaar. In het primair onderwijs komen dan weliswaar geteste programma's beschikbaar, maar voor het voortgezet

⁵ Vertrouwensinspecteurs zijn speciale inspecteurs bij de inspectie van het onderwijs die fungeren als aanspreekpunt, adviseur en desgevraagd begeleider bij het doen van klachten en aangifte. Ze zijn werkzaam voor leerlingen die het slachtoffer zijn van onder meer seksuele intimidatie, fysiek en psychisch geweld, zoals ernstige pesterijen.

⁶ Aanvullend bij de bestuursakkoorden die eind 2011/begin 2012 met deze sectorraden zijn gesloten o.a. over de professionalisering van docenten bij het omgaan met verschillen tussen leerlingen.

onderwijs zijn dergelijke programma's er nog niet. Daarom worden de pilots uitgebreid naar vo-scholen als de uitkomst is dat de pilots in het primair onderwijs succesvol zijn.

Er komt meer aandacht voor sportief gedrag en respectvol met elkaar omgaan in gymlessen

Tijdens de gymlessen komen kinderen intensief met elkaar in contact. Ook hier komen belangrijke basisregels aan de orde, zoals een respectvolle omgang met elkaar, met regels en met autoriteit. In mei ontvangt uw Kamer een voorstel voor de uitwerking van de ambitie om meer gymlessen in het PO te realiseren. Hierin wordt ook uitgewerkt hoe er meer aandacht voor sportief gedrag en respectvol met elkaar omgaan tijdens de gymlessen kan worden gegeven.

Beter zicht op pesten

We vinden het belangrijk dat scholen zelf bijhouden hoe het staat met de sociale veiligheid binnen de school, bijvoorbeeld via Vensters Voor Verantwoording. Om op landelijk niveau pesten zo nauwkeurig mogelijk in kaart te brengen laat de staatssecretaris voortaan het onderwerp pesten uitdrukkelijk meenemen in de veiligheidsmonitor. Ook wordt een verdiepende analyse over pesten uitgevoerd op basis van de gegevens van de laatste veiligheidsmonitor. In de jaarlijkse veiligheidsbrief, die de staatssecretaris voor het zomerreces aan uw Kamer stuurt, wordt u de uitkomsten van de verdiepende analyse aangeboden.

III. Formeel kader

Gelet op de beschadigingen die kinderen oplopen als gevolg van pesten leggen wij liever de nadruk op het voorkomen van pesten en het bevorderen van een sociaal veilig schoolklimaat. Een sociaal veilig schoolklimaat laat zich niet dicteren vanuit Den Haag, maar tegelijkertijd moet de vrijblijvendheid eraf om hier werk van te maken. Alle scholen moeten hun verantwoordelijkheid nemen en een schoolbrede aanpak van pesten, inclusief cyberpesten, hanteren. De staatssecretaris ondersteunt scholen door heldere werkbare kaders vast te leggen in de wet. In overleg met experts en het veld werkt de staatssecretaris aan kaders die aansluiten bij de schoolpraktijk. Daarom wordt een schoolbrede en structurele aanpak van pesten verplicht. Het wettelijke vastleggen van de verplichting biedt de inspectie de mogelijkheid om toe te zien op de naleving. Het formele kader vormt daarmee het sluitstuk van het plan van aanpak.

Schoolbrede en structurele pestaanpak wordt verplicht

Het is een kerntaak van scholen om te zorgen voor een veilige school, waarbij de nadruk op preventie ligt. De staatssecretaris van OCW is voornemens er voor te zorgen dat op korte termijn een wetsvoorstel ingediend wordt waarmee de verantwoordelijkheid van de school voor het voorkomen en aanpakken van pesten duidelijker wordt verankerd in de wet.

Op dit moment zien we dat scholen heel verschillend omgaan met pesten; sommige scholen besteden veel aandacht aan omgangsvormen en hanteren een effectieve pestaanpak, maar op andere scholen wordt er bijna niets aan gedaan. Wij willen dat kinderen niet onderworpen worden aan deze willekeur. Of je gepest wordt moet niet afhankelijk zijn van de school waar je naartoe gaat. Verder is de wildgroei van anti-pestprogramma's duidelijk naar voren gekomen. Er zijn zoveel verschillende programma's dat het voor scholen lastig is door de bomen het bos te zien. Die wildgroei willen we stoppen. Tot slot willen we graag zien dat alle scholen zich inzetten om alle vormen van pesten te voorkomen. Het moet niet zo zijn dat pas ingegrepen wordt als zich vervelende incidenten voordoen. Daarom wordt een schoolbrede en structurele pestaanpak verplicht.

Inhoud wetsvoorstel en fasering

In het wetsvoorstel wordt voorgesteld dat iedere school in het funderend onderwijs (a) een bewezen effectief anti-pestprogramma gebruikt, (b) de sociale veiligheid op de school monitort,

(c) een vertrouwenspersoon annex pestcoördinator heeft, en (d) dat de inspectie hier op toeziet.

Scholen in het funderend onderwijs worden bij wet verplicht een structurele pestaanpak te hebben. Daarbij moeten zij een wetenschappelijk en empirisch bewezen effectieve methode hanteren. Op dit moment zijn deze methodes nog niet geïdentificeerd. Daarom pakken we het gefaseerd aan. In de eerste fase vragen we deskundigen (en vertegenwoordigers van de sector) om kenmerken van een theoretisch onderbouwde effectieve methode te inventariseren. Zij toetsen welke programma's theoretisch sterk zijn en aan deze kenmerken voldoen. Dit wordt vastgelegd in regelgeving, maar scholen kunnen hier ook – vooruitlopend op de inwerkingtreding van het wetsvoorstel - op korte termijn mee aan de slag.

Intussen wordt onderzoeksgeld vrijgemaakt om in de tweede fase anti-pestprogramma's in de praktijk te toetsen en te valideren, zodat er een lijst komt van programma's die wetenschappelijk en ook empirisch bewezen effectief zijn. De regelgeving wordt dan op dit punt aangescherpt; het volstaat niet langer dat programma's theoretisch bewezen effectief zijn, ze moeten ook werken in de praktijk.

Beoogd resultaat

De vrijblijvenheid en willekeur gaat eraf: op elke school voor primair en voortgezet onderwijs moet iets aan het voorkomen en stoppen van pesten worden gedaan. Door het verplichten van een bewezen effectieve methode brengen we de wildgroei aan anti-pestprogramma's terug tot een beperkt aantal methodes dat écht werkt en waarbij de nadruk ligt op het voorkomen van alle vormen van pesten. De inspectie krijgt bovendien een grotere rol en ziet er op toe dat scholen methodes hanteren die effectief zijn.

Grotere rol voor de inspectie

De inspectie van het onderwijs krijgt een actievere rol en gaat toezicht houden op de naleving van de nieuwe wettelijke kaders voor scholen. Het uitgangspunt bij dit versterkte toezicht is de effectiviteit van de aanpak die de school hanteert naast het veiligheidsbeleid. De inspectie gaat monitoren of scholen uitvoering geven aan een bewezen effectief anti-pestprogramma. Daartoe krijgt de inspectie inzicht in de gegevens die scholen verzamelen. Hiermee krijgt de feitelijke sociale veiligheid op scholen meer gewicht in het toezicht van de inspectie. De inspectie ontwikkelt heldere indicatoren om sociale veiligheid te meten.

Wetsvoorstel Incidentenregistratie heroverwogen

De vorige minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft in augustus 2011 het wetsvoorstel Incidentenregistratie (Kamerstukken II, 2010/11, 32 857, nr. 2) bij uw Kamer ingediend. Dit wetsvoorstel verplicht het bevoegd gezag van scholen en instellingen alle incidenten op een school of vestiging te registreren. Het gaat dan om incidenten zoals wapenbezit, seksueel misbruik, discriminatie, bedreiging en grove pesterijen.

Nut en noodzaak van dit wetsvoorstel om te komen tot een effectieve pestaanpak zijn zorgvuldig bezien. Hierbij zijn eerdere kritische vragen van uw Kamer meegewogen. Dit leidt tot de volgende afweging:

- Het wetsvoorstel Incidentenregistratie schrijft enkel registratie bij zware incidenten voor zonder dat de inspectie over deze gegevens kan beschikken. Dat leidt tot veel extra bureaucratie zonder interventiemogelijkheden.
- Wij willen een verfijndere en op pesten toegesneden monitoring van sociale veiligheid op schoolniveau waarbij de inspectie goed zicht kan hebben op de sociale veiligheid op scholen.
- Daarnaast verwachten wij dat er aangifte gedaan wordt bij strafbare feiten. Registratie is dan overbodig.
- Leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs zijn gebaat bij een uniforme en structurele pestaanpak, die bovenal gericht is op preventie van alle vormen van pesten. Daaraan draagt dit wetsvoorstel niet bij.

Daarom vinden we dat het liggende wetsvoorstel geen toegevoegde waarde heeft voor de gewenste pestaanpak. De staatssecretaris is voornemens om een machtiging bij de Koningin te vragen om het wetsvoorstel Incidentenregistratie, zoals het nu in de Tweede Kamer ligt, in te trekken. De nieuwe wetgeving legt de nadruk waar deze wat ons betreft hoort te liggen: bij het voorkomen van alle vormen van pesten.

4. Conclusie en vervolg

Wij gaan pesten aanpakken door pestgedrag op scholen beter te monitoren, meer aandacht voor het onderwerp te vragen, de samenwerking tussen scholen, ouders en leerlingen te bevorderen, pilots van anti-pestprogramma's uit te breiden, de klachtenregeling te verbeteren, leraren beter toe te rusten, scholen te verplichten pesten te voorkomen en aan te pakken en de inspectie een grotere rol te geven. Begin volgend jaar ontvangt u een rapportage over de voortgang.

Onze ambitie is dat pesten niet langer als een taboe wordt behandeld of genegeerd kan worden. Overheid, scholen, leraren, ouders en kinderen nemen ieder hun verantwoordelijkheid om een sociaal veilig schoolklimaat te bevorderen. We koesteren niet de illusie dat pesten kan worden uitgeroeid, maar we zijn moreel verplicht gezamenlijk ons uiterste best te doen het zo ver mogelijk terug te dringen. Daarbij is de inzet van ons allen nodig.

de staatssecretaris van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap,

de Kinderombudsman,

Sander Dekker

Marc Dullaert

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

